

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XV. De Dulgibinis, sive Dulgumniis, & Chassuariis; qui & Cassuarii, & Chattuarii, & Cattuarii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

quum honestam simul atque necessariam hanc sibi pacem esse cerneret, (nam Chamavis invitis instrumentis Britaniā ad Romanorum castra subvehi nullo modo potest) flexus utilitate, concessit pacem, obsideisque firmande fidei postulavit. Castra heic intelligi, quæ in Rheni levā ripā erant posita, suprà lib. II, cap. XXXVI, perspectum est. Hæc igitur de secundis Chamavorum sedibus.

Locus apud Ptolemæum in Germaniā, inter Amisiam & Visurgim, est Τεκέλια, TECELIA, cuius nomen, situsque inter dicta flumina, convenit hodiè arcī Tekelborg, in antiquo Angrivariorum Tubantumque confinio sita. quorum fuerit, haud facile dixerim.

CAP. XV.

10

De DULGIBINIS, sive DULGUMNIIS, & CHASSUARIS;
qui & CASSUARI, & CHATTUARI,
& CATTUARI.

DO ST QUAM Chamavi & Angrivarii Bructerorum occupavere solum, illorum sedes DULGIBINI, & CHASUARI, cum aliis quibusdam populis insederunt. De his sic Tacitus, in libro de Germaniā: *Angrivariorum & Chamavorum à tergo Dulgibini & Chasuarci cludunt, alieque gentes, haut perinde memorata. à fronte Frisiis excipiunt.* Eodem heic Dulgibinis Chasuarisque tribui fines, qui antè Chamavorum atque Angrivariorum fuerunt, satis perspicuum est. quidpe si antiquis Bructerorum finibus rectè præ fronte jacet Frisiorum ager ad ostia Rheni; certè antiqui Chamavorum fines & Angrivariorum rectè etiam dicuntur esse à tergo. Ceterum priscæ Dulgibinorum Chasuarorumque qua fuerint sedes, difficile fortassis fuerit dictu. Apud Ptolemaeū hæc leguntur verba: Μετέχεν Καυχῶν τὰν μείζωνα, καὶ τὰν Σεγεῶν Ἀμεράδαι. εἴτε Λακωνιάρδοι· οὐδὲ οὐδὲ Δελγύναι. id est: *Inter Cauchos majores & Svevos sunt Angrivariorum: dein Lacobardi: sub quibus Dulgumnii.* hos esse Dulgibinos Taciti, dubitati non potest; quando neque situs, neque nomen abhorret. Quis autem divinaverit, utrum vocabulum sit incorruptius? At de *Lacobardiis* istis merito queratur, quinam fuerint; quum nullus alias eorum habeat auctor nomen; & ipsi Ptolemaeo prater hos sint Λαγοβάρδοι, Langobardi: ita, uti hos esse illos, suspicari haud licet. Ansibarri quum contermini fuerint, ut antè dictum, ab ortu solis Angrivariorum; facile ego suspicer, corruptum esse apud Ptolemaeū illorum vocabulum in Λακωνιάρδοι. pro quo scribendum censeam Αμεράδαι. His autem quia à Ptolemaeū subjiciuntur in meridiem versus Dulgumnii; partem hos antè fuisse crediderim Cheruscorum, à corpore suo in novas sedes transgressam. Strabonis, de Germaniā loquentis, verba lib. V: hæc sunt: Πρὸς οὓς ἡ φῦλα αἰματια μέσα ὄφελον. οἵ τις αἰτεύεται, τὰ μέρη ταπεινά, καθάπερ εἰ Χρεστοί, καὶ οἱ τόποι οὐτικοί. περὶ οὓς τὰ τέρατα τύραντες Φραγμοί καὶ Ερατηγές Οὐάρες Κατιλαίς τεθωνοδήμες ἀπώλετον εὑρέσθαι. id est: *Adversus hos plurimum prodest incredulitas.* Quibus fides habita est, ii maxima damna intulerunt: ut Cherisci, & horum subjecti; apud quos tres Romanorum legiones, cum duce Quintilio Varo, contra datam fidem infidiis circumvente interierunt. De hac clade Varianà pluribus agam infrà in Cheruscis. ubi clarum reddam, factam eam fuisse circa opidum Dietmelle; quod tunc adpellabatur TEUTOBURGIUM. Hi igitur Cheruscorum sive subjecti, sive clientes, sive tandem socii, (tot quidpe diversis vocabulis adpellasse Cæsarem populos in Germaniā, in aliorum fide ac clientelâ agentes, suprà, lib. I, cap. XLI, ostensum est) nulli alii fuere, quam quos Tacitus vocat *Dulgibinos*, Ptolemaeus verò *Dulgumniorum* nomine Ampsivariis ab meridie obtendit. Terminos igitur iis statuo, ab occasu & septemtrionibus, quæ Angrvariis & Cheruscis jungabantur, primum lineam ab opido Bilefeld ad opidum Herwoden; hinc amnem, qui ad vicum Remen Visurgi miscetur; inde ipsum Visurgim, ad confluentem usque Ambræ. inde ab ortu Ambram ad vicum usque Dale: hinc lineam ad Luppiæ fontem ductam. inde ab occasu montium jugum ad prædictum usque opidum Bilefeld. Comprehenditur hisce nunc finibus Lemgoviensis agri maxima pars; quæ opida Lemgow, Dietmelle, Barndorp, Permont, Rentelem, Flotow.

Locus antiquitate maximè clarus, est opidum Dietmelle; quod olim TEUTOBURGIUM dictum; & ab eo TEUTOBURGIENSIS SALTUS, inter id opidum & vicum Teutenmeyer situs: ut in Cheruscis clarius docebo. Hæc igitur de Dulgibinis.

CHASUA-

CHASVARI Taciti, Straboni lib. viribus dicuntur *Xanthægoi*, **CHATTVARII:** conjungunturque in recensione Chattis, Marsis, ac Tubantibus. unde ego, ex situ ac vocabulo, partem eos duxerim Chattorum, nam quemadmodum hi variantibus dialectis dicebantur *Chatti*, *Chassi*, & *Hassi*; sic *Chattuarii* etiam vocabantur *Chassuarii*: & quemadmodum illi quoque dicebantur *Catti*, sine adspiratione; sic Ptolémæo hi sunt **CASVARI**; & Velleio Paterculo, lib. II., **CATTVARII**. quamquam apud hunc vocabulum id legitur capite mutilatum *Attuarii*: qui nullibi alias exstant. Nomen igitur eorum rectissime scriptis per geminum ss, **CHASSVARI**, sive **CHASSVARI**. Apud Ptolemaum sic leguntur: τ' μετὰ Σενέτας Κασουάρι. *Supra Svevos sunt Casuaris*. Cæsar his esse Svevos, hoc est, Chattos aliorum, suprà ostensum est. Eodem igitur Casuaros suos situ ponit Ptolemaeus, quo Strabo suos Chattuarios, inter Chattos, Marsos, ac Tubantes; haud ita procul Angrivariorum sede, per quam postmodò in Chamavorum agros migrarunt. Cæsar belli Gallici comment. IV: *Paucis post diebus fit ab Ubis certior, Svevos omnes in unum locum copias cogere; atque iis nationibus, qui sub eorum sunt imperio, de-nuntiare, ut auxilia peditatus equitatusque mittant. In his & dictos Chattuarios sive Chassua-rios fuisse, equidem haud dubito. unum tamen cum ipsis corpus credo, nisi quod paullo addictius regebantur. Eosdem Cæsar paullo post socios Svevorum appellat: Svevos omnes, posteaquam certiores nuntii de exercitu Romanorum venerant, cum omnibus suis factorumque copiis, quas coegerint, penitus ad extremos fineis se receperisse.* De antiquâ igitur Chassuario-rum sede jam satis constat: quam his limitibus circumscríbo: ab meridie Dimelâ flumi-ne, à cenobio Harderhusen ad confluentem Visurgis: ab ortu Visurgi, ad confluentem usque Ambræ: ab septemtrionibus & occasu, quâ antiquitus Dulgibini occurrabant, & Bructeri, Marsi, Tubantes, Sigambri, atque Tencteri, alii scilicet aliis temporibus, primò Ambrâ amne, ad vicum usque Dale; inde porrò montium jugo, quod juxta opida *Permont*, *Bloombarg*, *Horen*, *Oldenbeke*, *Kleineberg*, ad prædictum cenobium Harderhusen protenditur. Ceterum in Chamavorum Angrivariorumque sedes, quas illi reliquerant, transgressi quas parteis singuli obtinuerint, apud neminem auctorum dispicio. quia ta-men Dulgibini proximi fuere, hos, ut primos transgressos, ulteriora, Chattuarios citeriora occupasse, credibile est. Limites igitur tunc utrisque fuerint isti: à meridie, quâ tunc Amisvari occurribant, montis jugum, quod à confluentibus Visurgis & amnis, qui est apud vicum *Remen*, juxta opidum *Lubbeke*, & arcem *Limborg*, ad opidum usque *Melle* protenditur: hinc porrò lineam, ad vicum *Bentlage* & Amisiam amnem ductam; quâ ab Tubantibus distinguebantur. Ab occasu fuit Amisia, ad Lœdæ usque confluentem. ab ortu æstivo, quâ Chaucis jungebantur, Lœdam flumen statuo; & ab fonte ejus lineam per lacum *Dommel* ad suprà dictum vicum *Remen* actam. Hos verò agros uti quis portionibus inter eos distribuam; lineam duco ab arce *Braamschede*, Amisia adpositâ, ad dictum lacum *Dommel*.

C A P. XVI.

40 *De ANSIBARIIS; qui & AMPSIBARIIS, & AMPSIVARIIS.*

ANSIBARIORVM meminit Tacitus, in annal. XI. ubi, pulsos à Chaucis, ad Rhenum in Vspiorum fineis pervenisse narrat. Pulsorum agros obsedisse pulsores Chaucos, haud dubium est. Horum fineis postea ab Oceano, Amisiam inter Albimque, in Chattos usque pertinuisse, infrà ex eodem monstrabitur auctore. in his igitur antiqua etiam Ansibariorum sedes inclusa tunc fuit. Ad Rhenum Ansibarii penetrarunt haud dubie per minores interiacentium Germanorum gentes, Angrivarios, Tubanteis, Vspios. nam majores, hinc Bructeri atque Frisi, illinc Cherufci & Chatti, transitum haud facile dedissent: quorum etiam hi postea, quum à Rheno, ut mox dicam, repellerentur, omnes, præter imbellem atratem, in suis agris contrucidarunt. Sed disertis verbis Tacitus tradit, ut mox videbimus, eos retro ad Vspios & Tubanteis concessisse. Probabile igitur fit, eam tenuisse Chaucorum partem, quæ Ghatis simul atque Angrivaris fuit proxima, inter duo opida *Bremen* & *Minden*. Limiteis itaque iis statuo ab ortu solis, quâ Cherufcis continuabantur, Visurgim amnem, ab opido *Petershagen* ad confluentem usque Allari fluminis. hinc ab septemtrionibus, quâ Chaucis jungebantur, eundem Visurgim, ad opidum usque *Bremen*. inde ab occasu æstivo lineam ad fontem usque amnis Lœdæ, cui adpositum opidum *Cloppenborg*; quâ ab iisdem Chaucis separabantur. hinc ab occasu brumali alia linea, ad dictum utique opidum Peters-